

CASANELLES, T.; GARCIA, C.; HIDALGO, E.; SOPEÑA, A.
(1989) *Història de les civilitzacions i de l'art*.
Teide, Barcelona.

HIDALGO, E. *Segon nivell de concreció del disseny curricular de l'àrea de Ciències Socials de l'ESO des d'una perspectiva coeducativa. Propostes per desenvolupar el tercer nivell.* (Llicència d'Estudis curs 1992-1993)

CABA, A; CASANOVAS, M; EDO, P; HIDALGO, E. (2001)
El segle XX en primera persona. Ciències socials 4t d'ESO.
Octaedro, Barcelona.

HIDALGO, E., JULIANO, D., ROSET, M., CABA, A. (2003)
Repensar la ensenyanza de la geografia y la historia. Una mirada desde el género. Octaedro, Barcelona.

LES BASES DE LA MEVA PROPOSTA

- Pretesa objectivitat de les disciplines → visió **dicotòmica, reduccionista i limitada** de la societat actual i del passat històric.
- A l'ensenyament es fa una síntesi de les disciplines acadèmiques → es **reprodueixen d'una manera acrítica els protagonismes, models i valors legitimats** en el discurs acadèmic més convencional.
- Les societats que es consideren "**civilitzades**" → **sistema de classificació social jeràrquic** → tota **diferència** és converteix en **desigualtat**.
- Es **generalitzen els valors del col·lectiu dominant** → naturalitzant la **voluntat d'expansió i domini d'altres éssers humans i de la natura**.
- Es presenta la **societat escindida en dues esferes** - la pública i la privada-. L'esfera pública → objecte central d'estudi.

- **Grups subalterns** → estratègies per resituar i redefinir el seu paper.
- **Dinàmica social** → és el resultat de la **assumpció/ no assumpció individual** de la **memòria/tradició col·lectiva**.
- **Dimensió social i temporal de l'ésser humà** → procés d'aprenentatge → **reestructuració cognitiva, actitudinal i afectiva**.
- **Alfabetització social crítica** → habitar el món i crear ambients habitables física i emocionalment.

L'ANDROCENTRISME PRESENT AL CURRÍCULUM I ALS MATERIALS DIDÀCTICS I LES SEVES CONSEQÜÈNCIES

El protagonista és l'**arquetip viril**:

- ✓ sexe masculí
- ✓ determinada edat (que no es nen, ni adolescent, ni ancià)
- ✓ determinat status (marit)
- ✓ determinades qualitats (honor, valentia) virils

Es presenta com a natural la **voluntat de domini** d'uns éssers humans sobre d'altres (**etnocentrisme, racisme, imperialisme, militarisme, tecnocentrisme**).

ORGANITZACIÓ SOCIAL:

- producció de béns: el domini expansiu → una part del col·lectiu s'especialitza → la resta de la societat ha de mantenir a aquells especialistes (justificació del classisme i sexisme).
- relació amb la natura és també d'espoliació → l'objectiu és l'acumulació d'excedents que permetin ampliar l'expansió. El progrés es contempla com a domini de la natura (tecnocentrisme).
- reproducció de l'espècie → es controla a través de la família patriarcal que assegura la reproducció generacional, tot seleccionant els hereus i distingint-los dels des-heretats.
- col·lectiu dominant es legitima → sistema de classificació social jerarquitzat, on les diferències en lloc de ser complementàries i equivalents esdevenen unes centre i punt de referència i les altres subordinades.

Estrangers adults

Homes adults

Homes adults
COL·LECTIU DOMINANT
Criatures i dones

RESTA DELS GRUPS QUE ES CONSIDERA QUE
FORMEN PART DEL POBLE O NACIÓ
Criatures i dones

COL·LECTIUS "ESTRANGERS"
criatures i dones

LES CONSEQÜÈNCIES PER A L'ALUMNAT

- ✓ naturalització de les relacions jerarquitzades
- ✓ atribució de passivitat i acceptació de la subordinació
- ✓ grups hegemònics incontestats
- ✓ visió ahistòrica de la dinàmica social

NO SE SI ÉS MÉS TERRIBLE QUE LES MAJORIES INVISIBLES NO TINGUIN HISTÒRIA O EL QUE PERD LA HISTÒRIA AL NO CONSIDERAR LES VIVÈNCIES DE GRAN PART DE LA HUMANITAT.

L'EPISTEMOLOGIA DE LA COMPLEXITAT

- ✓ La ciència avança per eliminació d'errors.
- ✓ La ciència no reflecteix la realitat → tradueix la realitat en teories canviants i refutables.
- ✓ la lògica organitzacional:
  - ▶ provabilista
  - ▶ flexible (conjunt vague i bucle)
  - ▶ relacions són recursives.

CONeixEMENT POSICIONAT

- ✓ Aprendre a ser simples, partir de l'experiència.
- ✓ Desaprendre a ser simplistes a través de la visió limitada de les disciplines que dicotomitza i empobreix.
- ✓ No hi ha la raó, sinó raons que ens ensenyen a raonar.

PÚBLIC - MÓN PRIVAT.

DUES ESFERES SEPARADES?

REPRODUCCIÓ:

- ✓ la reproducció biològica.
- ✓ la reproducció diària de la força de treball.
- ✓ la reproducció social.

SOCIETATS PREINDUSTRIALS:

- ✓ nucli familiar:
  - ▶ unitat de producció i reproducció.

PROCÉS D'INDUSTRIALITZACIÓ:

- ✓ invisibilitat de l'àmbit domèstic
- ✓ segregació de l'àmbit laboral del domèstic.

PARADIGMA ECONÒMIC NEOCLÀSSIC:

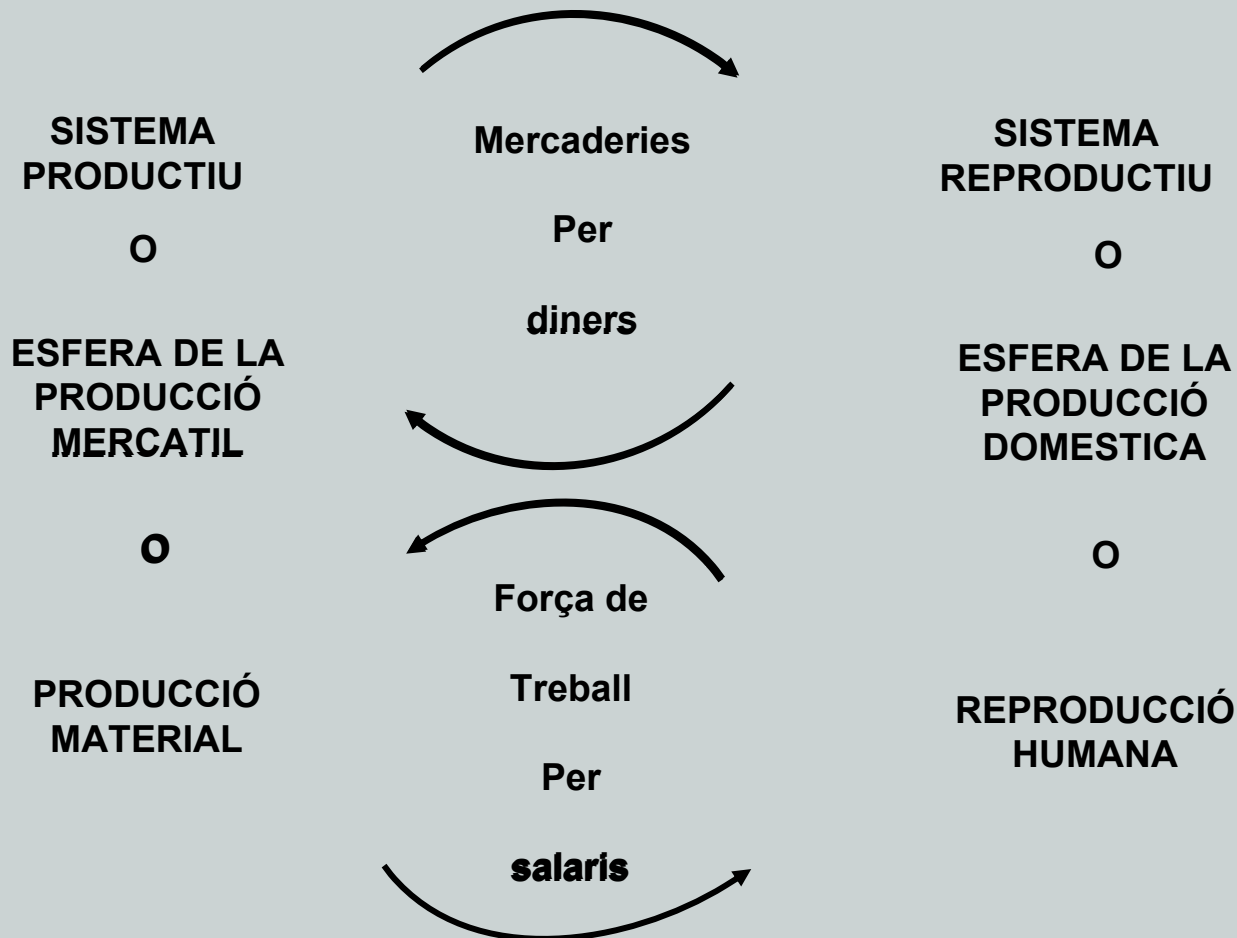
- ✓ l'estudi de l'assignació de recursos escassos per satisfer necessitats il·limitades.
- ✓ el mercat és el mecanisme que regula els recursos.

PARADIGMA REPRODUCTIU:

- ✓ producció d'éssers humans i béns per mitjà d'éssers humans i béns gràcies als recursos naturals.
- ✓ estreta relació amb l'enfocament ecosistemàtic en ecologia

DOS SUBSISTEMES:

- ✓ producció material
- ✓ reproducció humana

LA COMPLEXITAT DE LA DINÀMICA SOCIAL

- ✓ fugir del victimisme → paralitzant
- ✓ el model es basa en l'exclusió → legitimar la relació entre qui posseeix i qui no posseeix.
- ✓ hi ha d'altres formes de relació

TEORIA GENERAL DEL CONFLICTE

- ✓ dinàmica social:
  - ▶ èxit o dificultats dels grups dominants per imposar la cultura hegemònica i donar una imatge consensuada del funcionament del sistema.
  - ▶ les estratègies dels grups subalterns per renegociar la seva situació.
  - ▶ Els moments de crisi són situacions dinàmiques en que es produeixen reformulacions d'alguns dels elements de la dominació social.

**NO ES TRACTA D'AFEGIR UN APARTAT DE
VIDA QUOTIDIANA, ALLÒ QUE ÉS
ESSENCIAL ÉS LA QUOTIDIANITAT**

POSEM AL CENTRE EL TEMPS BIOGRÀFIC

- ✓ la generació com a mesura fonamental de temps
- ✓ la transmissió generacional com a connexió entre passat i present
- ✓ dependència i interrelació és l'eix que assegura la supervivència del sistema social
- ✓ possibilitat de canvi que suposen les opcions individuals

HI HA ALTRES VEUS

- ✓ escoltar a persones que des de posicions excèntriques dinamiten el pensament unívoc
- ✓ veus que contradiuen les versions hegemòniques

PER FER-LES PRESENTS

✓ LA HISTÒRIA ORAL:

- ▶ facilita la transmissió generacional
  - ▶▶ trajectòries personals com una anella més de la cadena que connecta amb el passat i posa les bases del futur.

✓ LES HISTÒRIES DE VIDA:

- ▶ part/mostra/síntesi del mosaic/realitat social de la que forma part.
- ▶ llegir una societat mitjançant les biografies

✓ LA FOTOGRAFIA:

- ▶ una determinada aproximació a la realitat que focalitza unes parts i en deixa fora altres.
- ▶ "girar el quant" convertint el fons o imatges secundàries en l'element central d'estudi.

✓ MITJANS DE COMUNICACIÓ:

- ▶ premsa, publicitat, cinema, ràdio i televisió
- ▶ generen pautes de lectura de la realitat, subministren somnis i proporcionen compendis de receptes de comportament.

✓ LITERATURA:

- ▶ apropar-nos a l'univers mental d'una època.
- ▶ no és només reflex de la societat sinó agent actiu.

**RELLEGIR CENTRANT-NOS EN ALTRES
ÀMBITS**

**REDIR A PARTIR DE LA NOSTRA
EXPERIÈNCIA.**

MODEL EDUCATIU

**Si tens por d'alguna cosa, interessa't, informa't i apropa't
Contra l'estigma, autoestima i coneixement.**

- ✓ alfabetització social crítica
- ✓ consciència de la importància de la seva pràctica social
- ✓ construint coneixement a l'aula amb una dinàmica interactiva i multidireccional
- ✓ capacitat d'assumir la pròpia vida en relació a les persones que ens envolten
- ✓ a partir d'aquestes relacions va configurant la seva identitat.
- ✓ potenciar les vies de transvasament: presència de les experiències domèstiques/familiars a l'escola

ACTIVITATS DETERMINATS DE LA DINÀMICA SOCIAL

- ✓ la reproducció de la vida humana.
- ✓ l'obtenció de bens per a la supervivència del col·lectiu.
- ✓ les relacions que el col·lectiu manté amb el seu entorn i amb d'altres col·lectius

PROBLEMES SOCIALS RELLEVANTS

- ✓ les desigualtats de gènere, classe, ètnia i edat.
- ✓ fronteres i xenofòbia.
- ✓ serà la Terra heretable?
- ✓ treballar per produir vida/treballar per produir objectes?
- ✓ Qui decideix què és decidir?

PROPOSTA DE SEGON NIVELL DE CONCRECIÓ DE L'ÀREA DE CIÈNCIES SOCIALS. PRIMER CICLE DE L'ENSENYAMENT SECUNDARI OBLIGATORI

MODULS	CONTINGUTS
QUINES NECESSITATS TENIM? COM LES RESOLEM?	<p>Introducció a l'anàlisi de les activitats bàsiques: reproducció, treball i oci.</p> <p>Contrast entre la seva realitat i la de les àvies i avis.</p> <p>Descens de la natalitat, maternitat com a opció. Sectors econòmics i relació amb la natura. Percepció i ús de l'espai.</p>
LA VIDA A LES CIUTATS MEDIEVALS	<p>Anàlisi de la vida d'una família artesanal cristiana i d'una islàmica.</p> <p>Esferes no separades. Relacions de gènere i edat. Relacions d'intercanvi –el camp–.</p> <p>Relacions amb el poder, obligacions, serveis i control.</p> <p>La religió organitzada i altres creences.</p>
TOTS ELS GRUPS HUMANS TENEN LES MATEIXES NECESSITATS?	<p>Anàlisi comparatiu de les necessitats i la forma de resoldre-les en dues societats d'Àfrica: caçadora –recol.lectora i aldea del Sahel.</p> <p>Producció-reproducció. Relació amb la natura.</p> <p>Rel. Interpersonals. Poder i control social.</p>
EL PRESENT AL PASSAT. L'ORIGEN DE LES DESIGUALTATS DE GÈNERE, CLASSE, EDAT I ÈTNIA	<p>L'origen de les desigualtats de gènere i classe.</p> <p>Societats urbanes del Pròxim Orient i món Clàssic. Producció i reproducció. L'agricultura irrigada. La família patriarcal.</p> <p>Organització social jerarquitzada i poder polític. El domini expansiu.</p>

PROPOSTA DE SEGON NIVELL DE CONCRECIÓ DE L'ÀREA DE CIÈNCIES SOCIALS. SEGON CICLE DE L'ENSENYAMENT SECUNDARI OBLIGATORI

MODULS	CONTINGUTS
MONS DIFERENTS O UN SOL MÓN?	<p>Anàlisi de les condicions de vida d'una família D'àmbit rural al Carib o Amèrica del Sud i d'una d'Europa al s. XVII.</p> <p>Producció i reproducció: efectes de la dominació –desforestació i aculturació-; agricultura de subsistència i sistema domèstic.</p> <p>Poder i control social: guerres, “Renaixement” i Reforma. La marginació.</p>
OBJECTIU: LA PRODUCCIÓ	<p>Anàlisi de les transformacions produïdes amb</p> <p>La revolució industrial: producció-reproducció –temps, habitatge, treball i oci en relació a l'edat, sexe i classe. Transformacions del medi ambient.</p> <p>El domini expansiu, relació amb altres col·lectius. Fronteres, guerres mundials i divisió internacional del treball.</p>
LLIBERTAT I IGUALTAT?	<p>Anàlisi dels mecanismes de participació/exclusió al món occidental.</p> <p>Ideologia dominant i exercici del poder.</p> <p>Il·lustració, revolució francesa, 1848, feixisme. Ideologies, practiques i alternatives. Feminisme i antiimperialisme.</p>
CATALUNYA SEGLE XX	<p>La història contemporània de Catalunya a través de la pròpia vida i la de les mares i pares, àvies i avis.</p> <p>Condicions de vida, formació treball, oci, relacions personals... de la ràdio a la tele.</p> <p>Les immigracions, històries d'anada i tornada.</p>